

Bureaustudie waterstofconversiepark haven Rotterdam

Deze rapportage is opgesteld
in opdracht van:

Colofon

rapportnummer	439
projectnummer	2550-A
titel	Bureaustudie waterstofconversiepark haven Rotterdam
auteur(s)	ing. N. de Zwarte & ir. G. Bakker
opdrachtgever	Havenbedrijf Rotterdam N.V. / HyTransPort.RTM
status	DEFINITIEF
afbeeldingen	Bureau Stadsnatuur, alle rechten voorbehouden
kaartmateriaal	PDOK; auteursrecht voorbehouden

Deze uitgave kan geciteerd worden als:
Zwarte, N. de & G. Bakker. 2021. Bureaustudie waterstofconversiepark haven Rotterdam. Rapportnummer 439. Bureau Stadsnatuur, Rotterdam.

© Bureau Stadsnatuur, oktober 2021

Bureau Stadsnatuur, Westzeedijk 345, 3015 AA, Rotterdam
www.bureaustadsnatuur.nl | info@bureaustadsnatuur.nl

Niets uit deze uitgave mag worden vervaelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende. bSR kan door opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortvloeit uit gebruik van data of gegevens of door toepassing van aanbevelingen en conclusies, die zijn opgenomen in deze rapportage.

INHOUD

1	Inleiding	3
2	Juridisch kader	4
2.1	Wet natuurbescherming	4
2.1.1	Beschermingsregimes	4
2.1.2	Jaarrond beschermde vogels	4
2.1.3	Mitigatie en compensatie	4
2.2	Gebiedsontheffing en Managementplan	5
2.3	Gedragcode	5
2.4	Werkprotocol	5
2.5	Zorgplicht	6
3	Methodiek	7
3.1	Afbakening	7
3.2	Onderzoeksgebied	7
3.3	Bronnen waaruit natuurdata is geput	8
4	Resultaten	9
4.1	Kaart met alle waarnemingen	9
4.2	Flora: beschermde soorten	9
4.3	Flora: invasieve exoten	10
4.4	Insecten	11
4.5	Weekdieren	11
4.6	Vissen	11
4.7	Amfibieën	11
4.8	Reptielen	12
4.9	Vogels	12
4.10	Vleermuizen	13
4.11	Overige zoogdieren	14
5	Toetsing	15
5.1	Flora	15
5.2	Amfibieën	15
5.3	Vogels	15
5.4	Overige soorten	16

6	Conclusies en aanbevelingen.....	17
	Literatuur.....	18

1 INLEIDING

Op "Terrein A" op de Maasvlakte in het havengebied van Rotterdam, wordt mogelijk een waterstofconversiepark aangelegd (Figuur 1 en Figuur 2). Details hierover zijn niet openbaar. Om die reden dient deze rapportage dan ook vertrouwelijk behandeld te worden en is deze uitsluitend bestemd voor de opdrachtgever en partijen waarmee de opdrachtgever deze expliciet, onder haar voorwaarden, deelt.

Ten behoeve van de bouw van dit park, is een bureaustudie uitgevoerd naar de effecten op flora en fauna beschermd onder de Wet natuurbescherming. In deze rapportage worden bestaande natuurdata gebruikt en geanalyseerd, om de beoordeling te kunnen maken. Met de uitkomst worden vervolgens aanbevelingen gedaan op welke manier werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden, binnen de kaders van de natuurwetgeving.

Er is tegelijk met deze rapportage eenzelfde onderzoek gedaan naar het bijbehorende leidingtracé. Op verzoek van de opdrachtgever is dit gesplitst van voorliggend onderzoek en in een separate rapportage gevat.

Figuur 1. Impressie van het zoekgebied voor het conversiepark met een deel van het leidingtracé (bron: N.V. Nederlandse Gasunie)

Figuur 2. In groen omlijnd vlak met zwarte arcering, het onderzochte gebied. Rechts hiervan ligt de Slufter. De rode lijn betreft het leidingtracé.

2 JURIDISCH KADER

2.1 Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming (Wnb) heeft onder andere als doel de bescherming van de in Nederland in het wild voorkomende inheemse planten en dieren, zodat deze niet in aantal en/of verspreiding afnemen of uit Nederland verdwijnen. In deze wet zijn de soortbeschermingsbepalingen uit de Europese richtlijnen Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn geïmplementeerd. De bescherming wordt geregeld middels een aantal verbodsbepalingen.

2.1.1 Beschermingsregimes

In de Wnb zijn drie categorieën soorten onderscheiden met een eigen beschermingsregime en daaraan gekoppelde verbodsbepalingen: vogels, Habitatrichtlijnsoorten en overige soorten. Een soort kan niet onder meer dan één van deze regimes vallen. Vogels vallen per definitie onder het regime van de Vogelrichtlijn. De Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn betreffen Europese beschermingsregimes waar met de verbodsbepalingen artikel 3.1 en 3.5 in de Wnb in Nederland invulling aan wordt gegeven. Het regime 'andere soorten', artikel 3.10, heeft betrekking op soorten die alleen vallen onder een nationaal beschermingsregime; deze soorten zijn niet vermeld in de Europese richtlijnen.

2.1.2 Jaarrond beschermde vogels

Voor alle inheemse broedvogels en hun nesten geldt dat zij niet mogen worden verstoord tijdens het broeden. Daarnaast zijn de nesten van een beperkt aantal vogelsoorten aangewezen als vaste rust- en verblijfplaats, welke het gehele jaar niet mogen worden verstoord of vernield. Dit geldt dus ook buiten de broedtijd. Deze jaarronde bescherming krijgen in Zuid-Holland bijvoorbeeld boomnesten die worden gebruikt door roofvogels waaronder Buizerd *Buteo buteo*. Kolonieplaatsen van meeuwen worden niet beschouwd als 'vaste rust- of verblijfplaats' en zijn derhalve buiten het broedseizoen niet beschermd zolang de gunstige staat van instandhouding van de populatie van de soorten in kwestie niet in het geding is.

Wanneer bij werkzaamheden de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats gegarandeerd kan worden is geen ontheffing nodig en volstaat de Gedragscode (zie paragraaf 2.3). Wanneer dit niet mogelijk is dient strikt gewerkt te worden met inachtneming van de maatregelen genoemd in de Gebiedsontheffing van HbR (zie paragraaf 2.2) waarbij de ecologische werkprotocollen in het Managementplan van kracht zijn.

2.1.3 Mitigatie en compensatie

Bij werkzaamheden, of het nu beheer of ruimtelijke ontwikkeling betreft, dient bij enig conflict met dier- of plantensoorten altijd mitigerend te werk gegaan te worden. Mitigerende maatregelen voorkomen zoveel mogelijk verstoring en schade aan de aanwezige populatie. Met de Gedragscode is hierin voorzien.

Wanneer dit niet voldoende is, en niet alleen schade maar ook vernietiging van leefgebied plaatsvindt van beschermde soorten, dient er te worden gecompenseerd. Dit kan inhouden dat elders geschikt leefgebied wordt gecreëerd voor de betreffende soort. Hiervoor zijn maatregelen

vanuit de Gebiedsontheffing nodig, of soms nog een aanvullende ontheffing bij situaties die niet zijn gedekt.

Samen met de zorgplicht zijn dit algemene voorwaarden die aan de orde zijn, ook wanneer gewerkt wordt volgens de Gedragscode en Gebiedsontheffing met de bijbehorende ecologische werkprotocollen (zie paragraaf 2.4).

2.2 Gebiedsontheffing en Managementplan

Voor de omgang met onder de Wet natuurbescherming strikt beschermde soorten en hun leefgebieden, heeft HbR een Gebiedsontheffing verkregen van het Ministerie van EZ, welke geldig is tot en met 23 december 2023 (ontheffing met kenmerk FF/75c/2013/0027 en met toevoeging voor Glad biggenkruid via beslissing op wijzigingsverzoek met kenmerk FF/75C/2013/0027A.corres.vv). De ontheffing met toevoeging is gebaseerd op het Managementplan beschermde soorten havengebied (De Zwarte *et al.* 2013). In dit Managementplan wordt voor elke in het kader van de vigerende natuurwetgeving relevante soort een overzicht gegeven van de maatregelen die men in acht moet nemen bij werkzaamheden met betrekking tot timing van werkzaamheden, mitigatie en compensatie. Het plan beschrijft alle aanwezige strikt beschermde soorten in het havengebied. Met het Managementplan wordt het kader gegeven waarbinnen een duurzaam voortbestaan van de soorten in het Rotterdamse havengebied zo veel als mogelijk is gegarandeerd en waarbij tegelijkertijd economische ontwikkelingen niet geremd worden. Om dit plan goed te laten functioneren zijn een juiste planning en een goede set mitigerende en (in het uiterste geval) compenserende maatregelen van belang. Aan de hand van jaarlijkse monitoring worden de populaties van beschermde soorten en de invloed van maatregelen geëvalueerd. De voorgenomen werkzaamheden beschreven in deze rapportage kunnen vallen onder de voorwaarden van de Gebiedsontheffing van HbR. Voorwaarde is dat specifieke werkprotocollen worden opgesteld voor de omgang met strikt beschermde soorten (zie paragraaf 2.4).

2.3 Gedragscode

HbR beschikt sinds augustus 2020 over een nieuwe goedgekeurde Gedragscode (RVO/2020/61). Met deze gedragscode HbR is voor vijf jaar, met een optie voor nog eens vijf jaar verlenging, een vrijstelling voor bestendig beheer, onderhoud en gebruik voor het havengebied geregeld, voor een limitatief aantal soorten.

De Gedragscode is bedoeld voor het beschermen van soorten bij activiteiten die zich kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud. De grootschalige werkzaamheden beschreven in deze rapportage vallen daar niet onder (zie boven). De belangrijkste eis vanuit de Gedragscode is dat er wordt gewerkt conform specifieke op een bepaalde activiteit gerichte ecologische werkprotocollen (beschreven in het Managementplan). Zo gelden er bijvoorbeeld voor maaien eisen ten aanzien van de werkwijze op locaties waar beschermde planten staan. De protocollen en verspreidingskaarten zijn online in te zien via: <https://www.portofrotterdam.com/nl/bouwen-aan-de-haven/duurzame-haven/natuurwijzer>.

2.4 Werkprotocol

In het ecologisch werkprotocol staat per soort, of per groep soorten, beschreven welke werkzaamheden er in het kader van de specifieke werkzaamheden mogelijk zijn en onder welke voorwaarden. Steeds wordt in het protocol beschreven op welke werkzaamheden deze van toepassing is, wat de kwetsbare periode is voor de betreffende beschermde soort en welke

beschermende maatregelen men moet treffen om de werkzaamheden te mogen uitvoeren. Als dit werkprotocol wordt gevolgd, is geen aanvullende ontheffing nodig. Er dient aantoonbaar volgens de gedragscode te worden gewerkt. Dit kan bijvoorbeeld door de maatregelen uit het werkprotocol te specificeren door o.a. een werktekening op te stellen voor de specifieke werkzaamheden. Het ecologisch werkprotocol moet op de locatie waar een activiteit wordt uitgevoerd aanwezig zijn en bekend zijn onder de verantwoordelijke uitvoerders van het project.

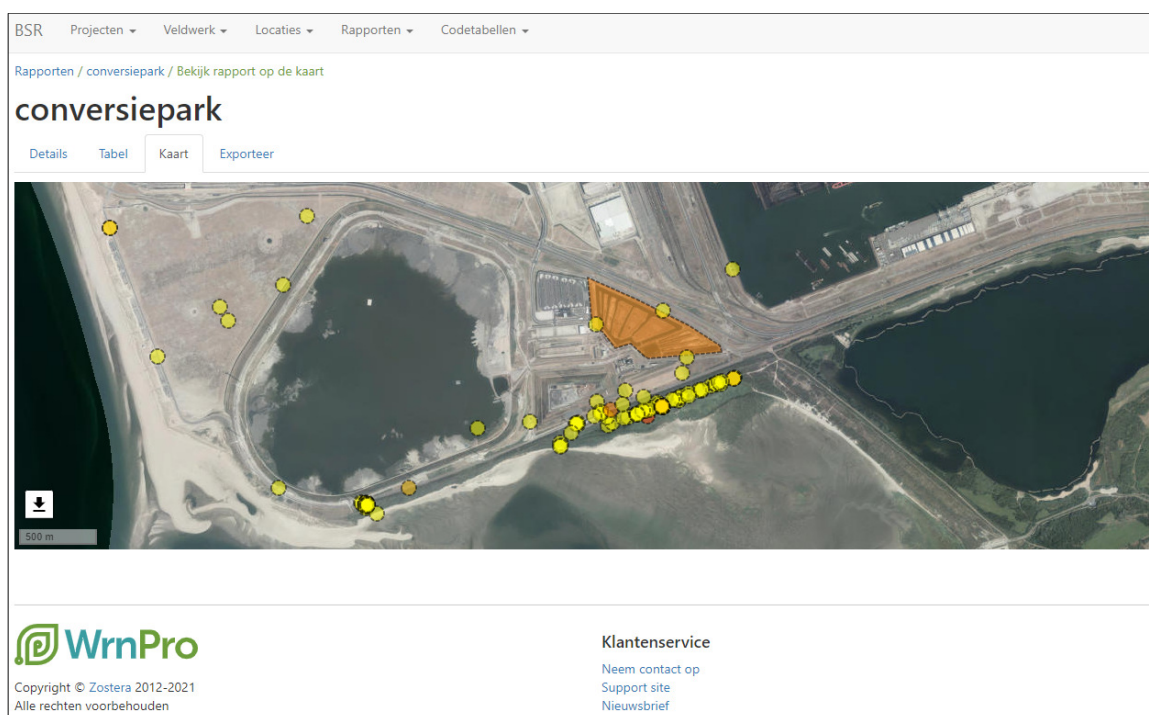
2.5 Zorgplicht

In de Wet natuurbescherming is een zorgbeginsel (artikel 1.10 en 1.11) opgenomen: de intrinsieke waarde van soorten is vastgesteld in een doelbepaling en geldt voor alle soorten, los van een beschermingsregime. Het is een algemeen geldende fatsoenseis die erop neerkomt dat redelijkerwijs vermijdbare schade aan en verstoring van planten en dieren moet worden voorkomen.

3.3 Bronnen waaruit natuurdata is geput

Voor het onderzoek is natuurdata opgevraagd uit twee bronnen.

- De Nationale Databank Flora & Fauna (NDFF) is geraadpleegd om inzicht te verkrijgen in waarnemingen van beschermde flora en fauna in en rond het projectgebied. In deze databank is vanuit alle landelijke gegevensbeherende organisaties data gecentraliseerd. Ook losse waarnemingen van waarnemers die waarneming.nl gebruiken, is hierin terug te vinden. Uit de databank zijn waarnemingen gefilterd van wettelijk beschermde soorten planten en dieren, en vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest. Alleen waarnemingen die duiden op een binding met het projectgebied zijn meegenomen in de beoordeling. Er zijn heel veel vogelwaarnemingen op de Maasvlakte, waar het overvliegende of trekkende dieren betreft: dit soort waarnemingen zijn dus niet meegenomen omdat het geen betrekking heeft op een binding met het onderzoeksgebied.
- Daarnaast zijn waarnemingen in de eigen database via de applicatie WrnPro (Figuur 4) van Bureau Stadsnatuur geraadpleegd. Hierin staan alle natuurdata die Bureau Stadsnatuur zelf verzameld heeft, alsmede data die aangeleverd zijn door derden en hierin digitaal zijn vastgelegd. Waarnemingen van de periode 2017-2021 zijn meegenomen in de analyse. Data ouder dan vijf jaar zijn in regel niet bruikbaar en geven een vertekend beeld.

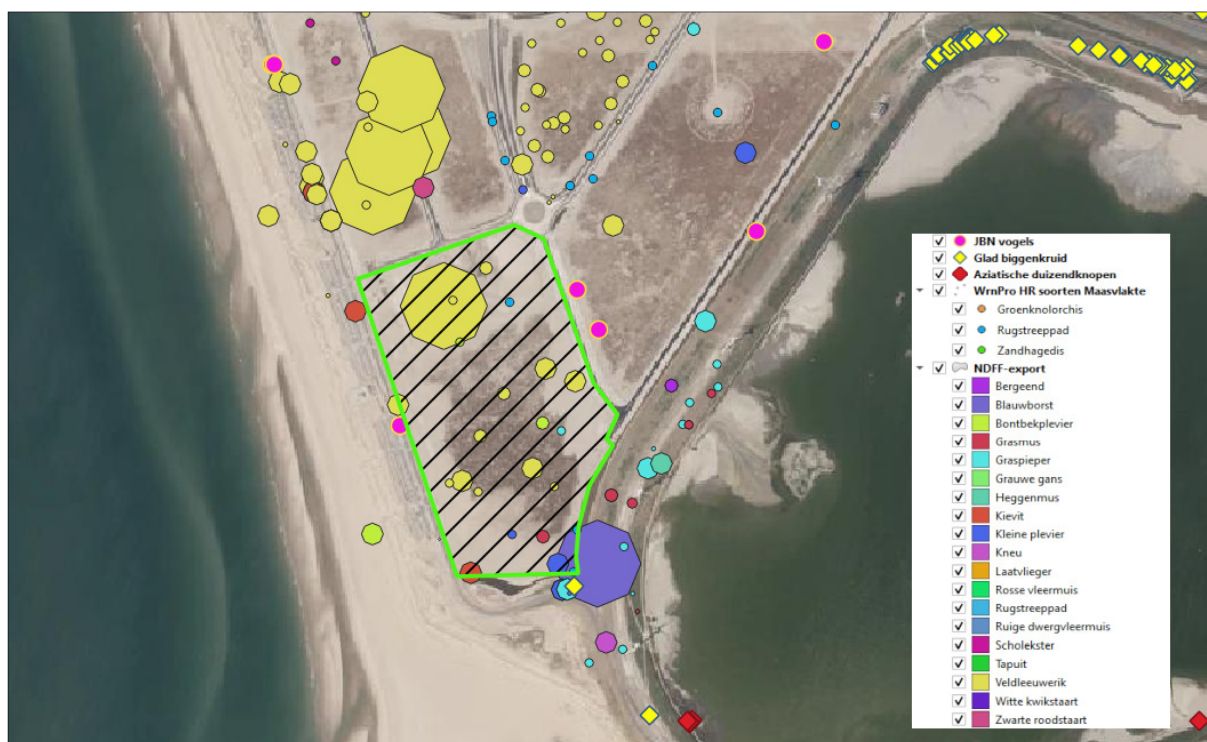

Figuur 4. Illustratie van database WrnPro voor brononderzoek natuurdata.

4 RESULTATEN

4.1 Kaart met alle waarnemingen

In onderstaande afbeelding (Figuur 5) staan alle relevante natuurdata geplot in of direct naast het onderzoeksgebied voor het conversiepark. Dit is een mix van data uit de NDFF en uit WrnPro. In de volgende paragrafen wordt hier verdere duiding aan gegeven.

Figuur 5. Beeld met alle relevante natuurdata in of direct naast het onderzoeksgebied. Brondata: NDFF en WrnPro.

4.2 Flora: beschermde soorten

In het projectgebied en de omgeving daarvan komt slechts één wettelijk streng beschermde plantensoort voor: Glad biggenkruid *Hypochaeris glabra*. Glad biggenkruid is een in de Rotterdamse haven plaatselijk talrijke, eenjarige soort van pioniermilieu. Terrein A voldoet op sommige plaatsen aan die habitateis (schrane en korte vegetaties op zand) en momenteel is in het meest zuidoostelijke puntje net buiten de begrenzing een zekere waarneming gedaan (Figuur 6). Terrein A is niet het meest optimale terrein: er is geen vlakdekkend onderzoek gedaan, maar het is zeker dat het terrein niet massaal met deze soort begroeid is. Er kan echter vanuit gegaan worden dat exemplaren op dit terrein aanwezig zijn.

Overige wettelijk streng beschermde plantensoorten staan niet in de NDFF of WrnPro, en zijn op basis van gebiedskennis van de haven in het projectgebied ook niet te verwachten.

Figuur 6. Met gele stip de enige zekere plek met Glad biggenkruid, maar de potenties en verwachtingen zijn aanwezig dat de soort ook op Terrein A zelf staat, in lage aantallen.

4.3 Flora: invasieve exoten

Aziatische duizendknopen (vaak wordt dit versimpeld tot de meest algemene soort hiervan, de Japanse duizendknoop *Fallopia japonica*) zijn een schadelijke invasieve exoot waarmee zeer zorgvuldig dient te worden omgesprongen om verdere verspreiding tegen te gaan. HbR heeft de ambitie de haven duizendknoopvrij te maken en bestrijdt deze soort dan ook actief. In het projectgebied is geen Aziatische duizendknoop aanwezig. Groeiplaatsen in de omgeving liggen binnen de Slufter (Figuur 7).

Overige invasieve exoten, zoals Reuzenberenklauw *Heracleum mantegazzianum*, komen ook niet voor in dit gebied.

Figuur 7. Groeiplaatsen van Aziatische duizendknopen, ruim buiten de invloedssfeer van het projectgebied.

4.4 Insecten

In het projectgebied zijn geen potenties voor populaties van wettelijk streng beschermde soorten insecten aangetroffen (de Vlinderstichting 2021). Een voorkomen hiervan is op korte termijn dan ook uitgesloten.

4.5 Weekdieren

Beschermde soorten weekdieren zijn op grond van bekende arealen en hun ecologie uitgesloten.

4.6 Vissen

In het projectgebied wordt geen water gedempt of gekruist met werkzaamheden. Er is geen sprake van aantasting van beschermde vissoorten of hun habitat.

4.7 Amfibieën

Rugstreeppad *Epidalea calamita* is de enige wettelijk strikt beschermde amfibieënsoort met een populatie in het havengebied van Rotterdam (RAVON 2021, Creemers 2009). De verspreiding in het projectgebied beperkt zich tot de Maasvlakte en de Europoort.

Binnen het projectgebied is geen voortplantingswater aanwezig, dat is wel aanwezig in de nabije watergangen, zie ook Figuur 8.

Het zandige karakter met spaarzame vegetatie en enig reliëf van het projectgebied zelf, zorgt wel voor een geschikte landhabitat. Landhabitat is een essentieel onderdeel van het leefgebied van de Rugstreeppad, en daarmee even beschermd als het voortplantingswater in de nabijheid. Beiden zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Graafwerkzaamheden en zeker bouwwerkzaamheden kunnen de Rugstreeppad verstoren en de habitat vernietigen.

Bij graafwerkzaamheden moet er tevens rekening mee gehouden worden, dat ondiepe waterplassen kunnen ontstaan, die gebruikt kunnen worden als voortplantingswater in het daarvoor geschikte seizoen. De Rugstreeppad is dus van groot belang in het kader van de voorgenomen werkzaamheden.

De waarneming midden in het gebied is uit 2019, maar uit nog niet gepubliceerde gegevens is duidelijk dat Rugstreeppad verspreid door het hele terrein aanwezig is (mondelinge mededeling M. Benders van Staro, het ecologische bureau dat dit jaar in dit terrein honderden padden heeft gevonden en verplaatst), en uit eigen gegevens Bureau Stadsnatuur bleek in juni 2021 ook al dat meerdere zaksloten rondom het terrein bezet waren (Figuur 8).

Figuur 8. Verspreiding van Rugstreeppad in blauwe stippen en vlakken vanuit de databases. Uit mondelinge mededeling van Staro is duidelijk dat het hele gearceerde terrein door Rugstreeppad gebruikt wordt als landhabitat.

4.8 Reptielen

De Zandhagedis *Lacerta agilis* is de enige (wilde en inheemse) reptielensoort die in de gemeente Rotterdam voorkomt (RAVON 2021, Creemers 2009). De verspreiding beperkt zich momenteel tot Hoek van Holland en mogelijk een klein deel van de Maasvlakte, maar ligt niet in dit projectgebied.

4.9 Vogels

In het projectgebied zijn diverse soorten vogels waargenomen (Figuur 9) en te verwachten als broedvogel. Het gaat met name om veel waarnemingen van Veldleeuwerik *Alauda arvensis* en om Kievit *Vanellus vanellus*, Graspieper *Anthus pratensis*, Bontbekplevier *Charadrius hiaticula*, Kleine plevier *Charadrius dubius* en Grasmus *Curruca communis* die waarschijnlijk jaarlijks in het terrein broeden.

Soorten die in de nabijheid of randen van het gebied zijn waargenomen en waarschijnlijk ook tot de broedvogels kunnen behoren, zijn Scholekster *Haematopus ostralegus* (nu net ten noorden van het gebied broedend vastgesteld), Blauwborst *Luscinia svecica* en Kneu *Linaria cannabina*.

Voor al deze soorten geldt dat vestiging als broedvogel binnen de invloedssfeer van het projectgebied in de periode van 1 maart tot 15 augustus mogelijk is en werkzaamheden verstorend zullen zijn in deze periode. Met deze grondbroedende vogels moet tijdig rekening gehouden worden in verdere projectvoorbereiding; een ontheffing is hier echter niet voor nodig als op de juiste manier gewerkt wordt.

In het projectgebied ontbreken potenties voor broedvogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn (Sovon 2018/2021). In de context van de haven zijn dit Buizerd *Buteo buteo*, Havik *Accipiter gentilis*, Boomvalk *Falco subbuteo*, Ransuil *Asio otus*, Grote gele kwikstaart *Motacilla cinerea* en Roek *Corvus frugilegus*. Er staan geen bomen en struiken of andere hoge objecten met potentie als nestplaats. Slechtvalk *Falco peregrinus* broedt wel in enkele nestkasten op hoge objecten in de omgeving van het projectgebied, maar het projectgebied vormt geen

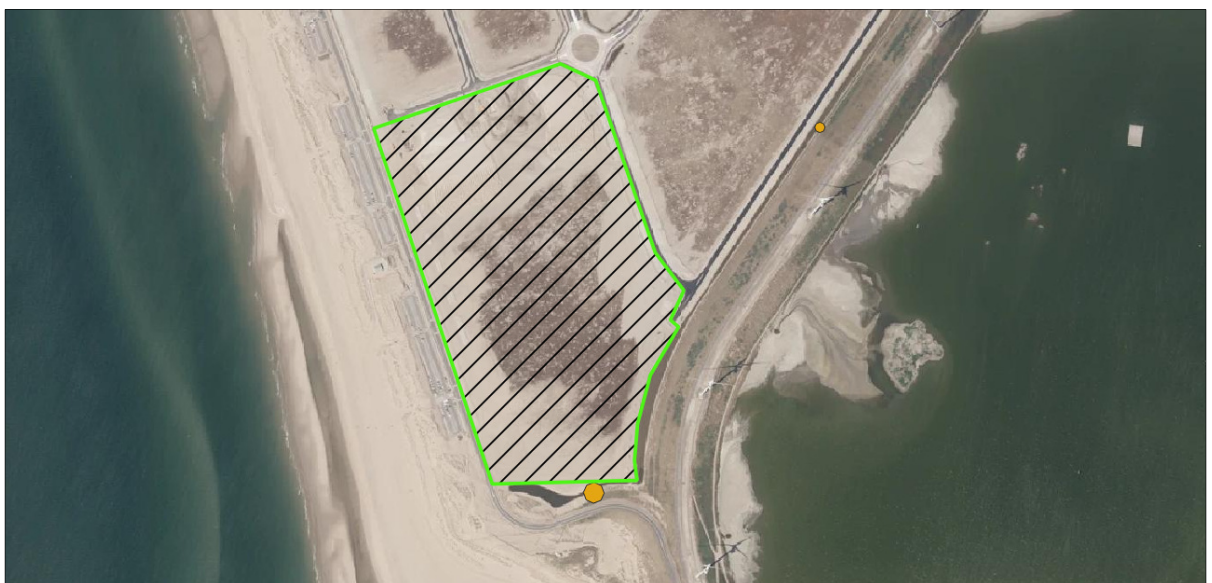
essentieel leefgebied. Een negatief effect van de werkzaamheden op deze soort kan worden uitgesloten.

Figuur 9. Vogels aanwezig in en rond het gebied, vanuit database WrnPro en NDDF.

4.10 Vleermuizen

Er zijn geen potenties aanwezig voor vleermuizen (Norren 2020, Broekhuizen 2016, Mostert 2011); structuren die zouden kunnen dienen als beschermde vaste rustplaats, foerageerplaats of essentiële vliegroute ontbreken. Er zijn in de omgeving enkele waarnemingen van Laatvlieger *Eptesicus serotinus* bekend (Figuur 10). Daarnaast zullen er ongetwijfeld Ruige dwergvleermuizen *Pipistrellus nathusii* vliegen, die de kustlijn in met name het najaar gebruiken als trekroute. Aangezien het overvliegende dieren betreft, heeft dit verder geen relatie met het projectgebied.

Figuur 10. Vleermuizen: er is rondom het gebied tweemaal een Laatvlieger voorbijvliegend waargenomen. Deze soort heeft geen binding met het projectgebied.

4.11 Overige zoogdieren

Er zijn geen potenties aanwezig voor overige zoogdieren met een beschermde status; structuren die zouden kunnen dienen als rustplaats, bijvoorbeeld voor Steenmarter *Martes foina*, zijn niet aanwezig. In het terrein zullen wel Konijn *Oryctolagus cuniculus* en Bunzing *Mustela putorius* aanwezig zijn, waarvoor de zorgplicht Wnb geldt, maar waarvoor geen ontheffing nodig is.

5 TOETSING

5.1 Flora

Glad biggenkruid komt als beschermde soort voor langs en op het terrein, zij het vrijwel zeker niet massaal. Effecten van de werkzaamheden op individuele exemplaren van deze éénjarige soort kunnen echter niet worden uitgesloten.

HbR heeft een Gebiedsontheffing voor Glad biggenkruid, waarin beschreven staat hoe met deze soort en zijn groeiplaatsen omgegaan moet worden. Er kan daarom zonder aparte ontheffing gewerkt worden.

5.2 Amfibieën

De Rugstreeppad is aanwezig in en rondom en in het terrein. Wanneer het terrein ongeschikt wordt als landhabitat, moet beoordeeld worden of er voldoende leefgebied overblijft voor de soort. Gezien de locatie is dit wel de verwachting; de kilometers nieuwgegraven watergang in de omgeving op "terrein A" en de oevers daarvan, voorzien sinds 2020 in een groot areaal nieuwe habitat.

HbR heeft een Gebiedsontheffing voor Rugstreeppad, waarin beschreven staat hoe met deze soort moet worden omgegaan. Er kan daarom zonder aparte ontheffing gewerkt worden, maar er moet wel een ecologisch werkprotocol op maat gemaakt worden, dat beschrijft op welke manier voorkomen wordt dat er een negatief effect op de populatie optreedt en een negatief effect op individuele exemplaren van de soort zoveel als redelijkerwijs mogelijk moet worden voorkomen.

Op het moment van schrijven van deze rapportage, wordt nog in overleg met de Omgevingsdienst Haaglanden gewerkt aan een aanpassing van de ontheffing. Hierbij is het streven dat er binnen de ontheffing afgevangen kan worden om het terrein 'Rugstreeppad vrij' te maken en de padden te verhuizen naar leefgebied buiten het projectgebied. De verwachting is dat dit ook mogelijk is en blijft na de aanpassing.

In de periode april t/m september moet voorkomen worden dat gedurende langere tijd waterplassen of met water volgelopen sleuven in het projectgebied voorkomen die geschikt kunnen worden als voortplantingswater. In het ecologisch werkprotocol zijn maatregelen opgenomen voor de omgang met deze soort in het projectgebied.

5.3 Vogels

Op en rond de werklocatie komen diverse soorten vogels tot broeden, met name in de periode 1 maart-15 augustus. Om die reden zijn maatregelen nodig om overtreding van de verbodsbepalingen in de Wnb te voorkomen. Een ontheffing is niet nodig, omdat geen vogels met jaarrond beschermd nest aanwezig zijn en deze ook niet verwacht worden.

In een ecologisch werkprotocol moet worden opgenomen wanneer er gewerkt kan worden en welke voorbereidingen getroffen moeten worden om verstoring van broedende vogels te voorkomen. Vooraf broedvrij houden is een van mogelijkheden hiervoor.

5.4 Overige soorten

Beschermden insecten, weekdieren, vissen, reptielen, zoogdieren (waaronder vleermuizen) en invasieve exoten worden niet verwacht op de werklocatie. Algemene voorzorgsmaatregelen kunnen voorkomen dat onnodig lijden of het doden van algemene soorten uit deze groepen wordt veroorzaakt (Zorgplicht Wnb). Hiervoor kunnen de maatregelen uit de gedragscode beschermde flora en fauna van HbR worden aangehouden.

6 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

- Er is Glad biggenkruid aanwezig langs en waarschijnlijk op het terrein zelf. Als aanvullende maatregel van bestuur bij de Gebiedsontheffing Wnb van het HbR, zijn in 2021 nieuwe richtlijnen voor de omgang met deze soort goedgekeurd door het bevoegd gezag (Omgevingsdienst Haaglanden). Het betekent dat er in principe geen actieve beschermingsmaatregelen nodig zijn op het bouwkaavel. Op de vaste kabel- en leidingstroken dient de kwaliteit als groeiplaats te worden gegarandeerd door deze zoveel mogelijk in de oorspronkelijke staat te herstellen, waarbij de zandige toplaag opzij wordt gelegd en als laatste wordt teruggelegd.
- Er komen Rugstreeppadden voor rondom en op het terrein zelf. Voordat werkzaamheden worden uitgevoerd, moet ervoor gezorgd worden dat er geen Rugstreeppadden aanwezig zijn in het terrein. Dit is wettelijk mogelijk vanuit de Gebiedsontheffing Wnb die HbR heeft – met als enige kanttekening dat er momenteel een aanpassing gedaan wordt aan de lopende ontheffing. Er wordt verwacht dat hierin geen wijzigingen optreden die dit project raken en dit jaar worden door bureau Stato al padden afgevangen in het terrein. Zorg dat er gedurende de werkzaamheden geen water in het terrein ontstaat dat door Rugstreeppadden kan worden gebruikt als voortplantingswater. Er zijn paddenschermen nodig om te zorgen dat Rugstreeppadden uit het terrein blijven (niet opnieuw het terrein opkomen, na de wegvangacties in dit jaar).
- Er zijn allerlei broedende vogels aanwezig in het terrein tijdens het broedseizoen. Deze mogen niet verstoord worden in die periode (globaal 1 maart tot en met 15 augustus). Als er gewerkt moet worden in het broedseizoen, moeten vooraf maatregelen genomen worden die het broeden van de verschillende soorten voorkomen.
- Er zijn geen vogelsoorten aanwezig met een jaarrond beschermd nest.
- Er zijn geen beschermde soorten insecten, weekdieren, vissen, reptielen en zoogdieren (waaronder vleermuizen) aanwezig, nader onderzoek is ook niet nodig naar deze soorten.
- Er zijn geen invasieve exoten op dit terrein die apart bestreden of behandeld moeten worden.
- Er zijn geen aanvullende ontheffingen nodig, wanneer gebruik gemaakt wordt van de Gebiedsontheffing die HbR al heeft.
- Er is een Zorgplicht van toepassing vanuit de Wnb, die maakt dat er zo zorgvuldig mogelijk gewerkt moet worden ten aanzien van alle inheemse dier- en plantensoorten. Los van de beschermde status, is dit een fatsoensnorm die altijd van toepassing is. Het terrein moet vrij gemaakt worden van Konijn, om te voorkomen dat deze bedolven raken als gevolg van grondverzet tijdens werkzaamheden.
- Er moet een ecologisch werkprotocol gemaakt worden, afgestemd op de specifieke werkmethoden, periode van werken en de te nemen mitigerende maatregelen. Hiervoor zijn meer details nodig over de uitvoering van het project, zodat dit op maat opgesteld kan worden.

Tot slot kan als algemene aanbeveling meegegeven worden om natuurinclusief te bouwen. Dit is in lijn met de wens van HbR hier meer aandacht aan te geven. Met natuurinclusief bouwen kan gedacht worden aan een groen dak, het bieden van nestgelegenheid op en aan een gebouw en het afstemmen van beplanting of verdere inrichting van het terrein op soorten. Een soort als Zwarte roodstaart is aanwezig in de omgeving; deze soort zou met een nestkast aan het gebouw goed geholpen kunnen worden. Dit betreft een aanbeveling, waarmee de initiatiefnemer ook vanuit de maatschappelijke positie een bijdrage kan leveren aan behoud en versterken van lokale biodiversiteit.

LITERATUUR

Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys. 2016. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Naturalis, Leiden. Delft, J.J.C.W. van & W. Schuitema, 2005. Werkatlas amfibieën en reptielen in Noord-Brabant. RAVON Noord-Brabant, Tilburg / Stichting RAVON, Nijmegen.

Creemers, R. & Delft, J. van. (redactie). 2009. De Amfibieën en Reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna deel 9. KNNV Uitgeverij, Zeist.

De Vlinderstichting. 2021a. NDFF Verspreidingsatlas dagvlinders. Verkregen via <https://www.verspreidingsatlas.nl/dagvlinders>. Nationale Databank Flora en Fauna, Nijmegen.

De Vlinderstichting. 2021b. NDFF Verspreidingsatlas libellen. Verkregen via <https://www.verspreidingsatlas.nl/libellen>. Nationale Databank Flora en Fauna, Nijmegen.

FLORON. 2021. NDFF Verspreidingsatlas planten. Verkregen via <https://www.verspreidingsatlas.nl/planten>. Nationale Databank Flora en Fauna, Nijmegen.

Janssen, J. & Schaminée, J. 2008. Europese natuur in Nederland. Soorten van de Habitatrichtlijn. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep (Dienst Regelingen, brief 26 augustus 2009, kenmerk ffw2009.corr.046).

Mostert, K. & J. Willemsen. 2011. Voorlopige werkatlas verspreiding zoogdieren in Zuid-Holland 2000-2011. Stichting Zoogdierenwerkgroep Zuid-Holland, Delft.

Norren, E. van, J. Dekker en H. Limpens, 2020. Basisrapport Rode Lijst Zoogdieren 2020 volgens Nederlandse en IUCN-criteria. Rapport 2019.026. Zoogdierverseniging, Nijmegen.

RAVON. 2021. NDFF Verspreidingsatlas amfibieën. Verkregen via <https://www.verspreidingsatlas.nl/amfibieen>. Nationale Databank Flora en Fauna, Nijmegen.

Stichting Floron. 2011. Nieuwe Atlas van de Nederlandse Flora. Stichting Floron, Nijmegen.

Sovon Vogelonderzoek Nederland. 2018. Vogelatlas van Nederland. Broedvogels, wintervogels en 40 jaar verandering. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.

Zwarte, N. de, G. Bakker, M.A.J. Grutters & R.W.G. Andeweg. 2013. Managementplan beschermde soorten havengebied Rotterdam. bSR-rapport 199. Bureau Stadsnatuur, Rotterdam.

<https://www.ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal>